

העלון לאברכי כולל, בני הישיבות ולכל לומדי התורה

האיחוד בהידוד

גליון מיוחד - תשובות לגליון פורים

פרשת אחרי - חג הכספ תשע"א
גליון קס"ה
שנה חמישית

לע"נ ר' שמעון יהודה בן הגה"צ ר' אברהם יעקב (זיידל) עפשטיין זצוקלה"ה

בס"ד

דבר בעתו מה טוב

"נצרך טעם על הסמיכות שהזמין השי"ת שפורים יהיה סמוך לפסח..."
ד"ר משה (למנח הגר"מ פיינשטיין זצ"ל) עמ' רנ"ח

"בחדש הראשון הוא חודש ניסן, הוא מוזמן לזמן ניסן לשרא"ל, הוא היה במצרים, וזמני כמה דורות, וזמני המן..."
פירוש הרומק אספר ג' ז'

"משנכנס אדר [מרבין בשמחה], ימי ניסן היו לשרא"ל, פורים ופסח..."

רש"י תענית כ"ט א'

"וגרסה לי ניסן הוא כאלה, שהרי פרש"י משנכנס אדר, ימי ניסן היה לשרא"ל, פורים ופסח, זה נראה לי כוונת רש"י, דמה לדמר משנכנס אדר, כוונתו נמי אינן, דק"ש לרש"י ינאח נמי ניסן משנכנס, לכן פירש דלמא כן כוונתו..."
ז"ר סי מפ"ה אות ס' (ועיי' אלשיך פ' פ"ג ע"פ המש"ה הוא לנס).

"שאלת עוד, מה הוקיע רש"י שם בנגמ' משנכנס אדר, לפרש ימי ניסן היה פורים ופסח, פשוט שהוקיע לך, משום דאי משום פורים גרידא, ז"ל ינאח נמי ניסן ופסח, אלא ע"כ משום שהחילו ימי ניסן רופים ותופים זה לזה..."
שאלת יעב"ץ ח"ב סי' פ"ח (ועיי' שו"ת חת"ס אור"ח סי' ק"ס).

"מה כל שנה וזנה אדר הפקוד לניסן... מתקן גאולה לגאולה (פורים לפסח רש"י עדיף..."

נגילה ו' ב'

"הימים שבין פורים לפסח מוטלים בין ב' ימים טובים... ויותר נראה לי הא דלדר הודש כולו בשמחה, הוא משום דיום ט"ו אדר, הוא חמלה יום ל' ששאלים ודורשים לפני הפסח, נגאל ימי פורים ופסח חתופים זה בזה..."
הגהות חת"ס לנ"ע אור"ח סי' תקנ"א

"ויראה לי הענין כן הוא, דזכירת יציאת מצרים המורה (דברים ט"ז ג'), למנוח מוכר את יום לאמן מאדן מצרים כל ימי חייך... הרי יציאת המורה מפורש להסיר בכל יום, וזכירת עמלק כפי (שם כ"ה י"ט), והיא כהניסן וגו' תמחה את זכר וגו', ויגלה המורה דמחלת זכירה זו כדי לקיים תמחה, וזה לעמך לנא כוונתו, ולכן יד כסופורה פסח בשנה, שכל שנה אנו מצפים לתכליתו חדש ניסן כמו שמורה ח"ל (כ"ה י"א א'), בניסן נגאלו וניסן עמלקינג להגאל, ולכן מקמינין זכירת עמלק קודם פורים הפקוד לניסן..."

ערך השלמן אור"ח סי' ס"ה

"צילנה הוא נדה שנת המלך ואלמר להביא את ספר הכרעות דברי הימים ויהיו נקראים לפני המלך. וינאח מכות אשר הגיד מלכדי על גמלתו ומרש שני קריסי המלך משמרי הסף אשר נקשו לשלח יד במלך אשמוזס. ויאלמר המלך מה נעשה ויקר ויגדלו למלכדי על זה ויאלמרו נערי המלך מרמזו לא נעשה עמו דבר (סמ"ח א' - ב' ג').
'צילנה הוא', י"א שהוא ליל פסח (מרג"ש אספר, ו' א'), וי"א צילקוט (אספר תמוזי), 'צו צילנה נדה שנת משה וזאה"ק...' (ועיי' גם צילקוט בלק מס' זשה"ל ליל שמורים וכו')... וע"פ י"א יסד רבי יהודה הלוי צפיתו לליל פסח (או רוב ימים), 'עזרת נאך עליו נגד שנת לילה..."
ו"א שהוא ליל שני של פסח (ל"ז ניסן, עיי' אספר"ר ט' ב' ז', ח', פד"ר"א פ"ג, סד"ע"ר כ"ט, ועוד).

תשובות לציורא ד'מר דהבא' - פורים תשע"א

תיאור כללי:

א. הציון בכללותו מתאר את היום האחרון למשתה שבעת הימים שנעדר ע"י אחרושו בשנת שלש למלכו, וכמפורש במגילה (אסתר ד' - ח'). "בשנת שלוש שנעדר עשה משתה לכל שריו ועבדיו חל פרס ומיד הפרתמים ושרי המדינות לפניו. בהראתו את עשר כבוד מלכותו ואת יקר הפרת גדולתו ימים רבים שמונים ומאת יום. ובמלואת האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה למגדלו ועד קטן משתה שבעת ימים בחצר ביתו המלך. חור כרסו ותכלת אחוז בחבלי בוז וארגמן על לגלילי סוף ועמודי שני משות גבת ונסף על רצפת הבת ושש ודר וסוחרת. והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב כיד המלך. והשתיה כדת אין אנס כי כן יסד המלך על כל רב ביתו לעשות כרצון איש ואיש..."

התאריך:

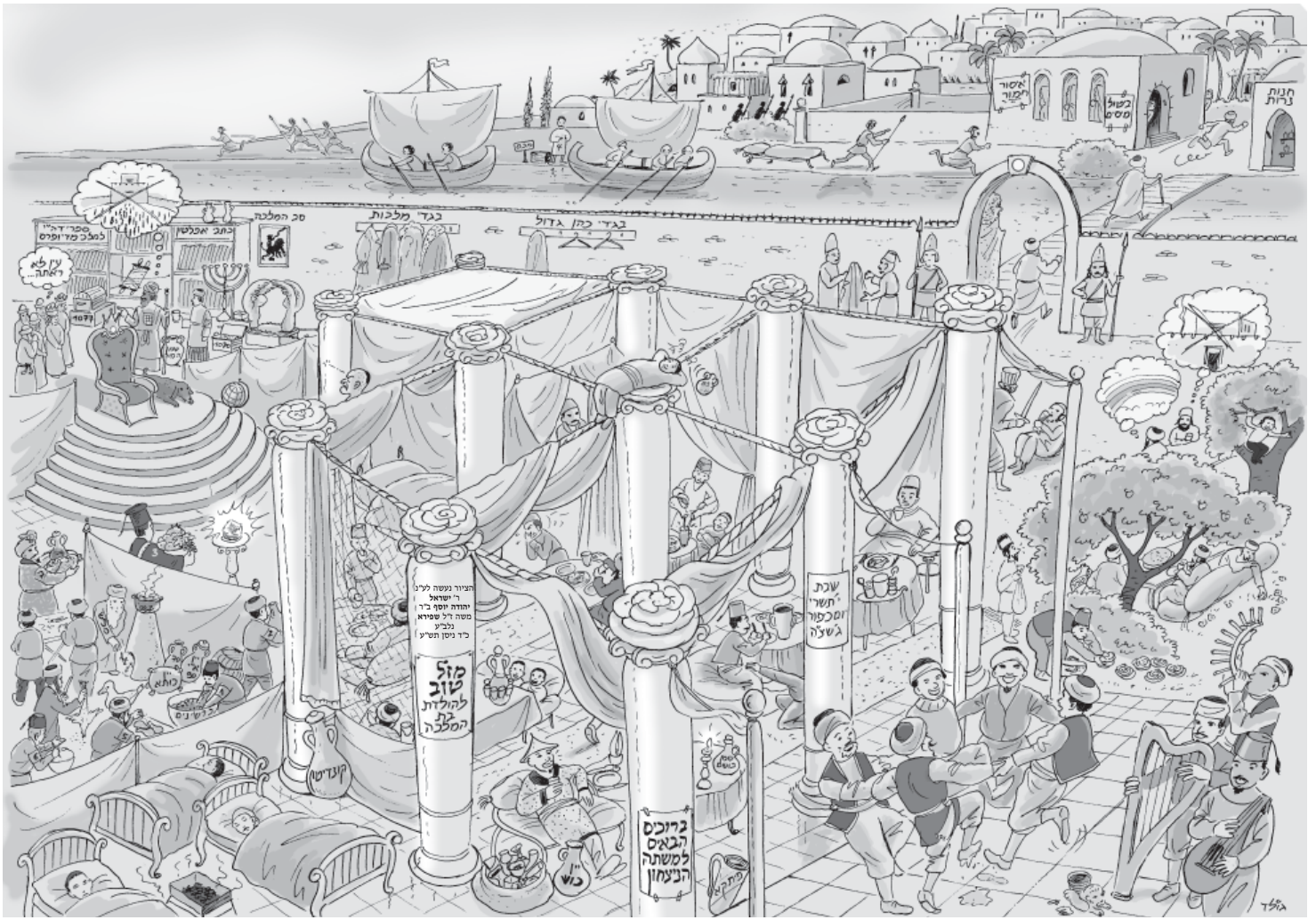
ב. בשבת - כמבואר במגילה (י"ב ב'), "אמר רבא, יום השביעי שבת היה..." ומשמע דיום השביעי שהוא יום אחרון למשתה, היה ג"כ שבת, וכו"נ במדרש לקח טוב (א' י'), וכו"נ במנות הלוי בהך קרא'.
ג. י' תשרי יום כיפור - לכאורה לא יתכן, שהרי בגמ' (שם) דרשו, אדאנו יום השביעי שבת היה, "...שבראל אוכלין ושותין, מתחילין בדברי תורה ובדברי משפחות, ובמהרה"א בח"א שם משמע דקאי על ישראל שהיו באותו הזמן, שכתב, "משא"כ ישראל דלא היה אז טוב לבם בחמרא, אלא שארש שאוכלין ושותין מתחילין בד"ת...", הרי שהיו אוכלין ושותין בו ביום, והיאך יתכן שיום הכיפורים היה.
ואולם ע"י ביערות דבש (דרוש ב' ד"ה וכובר אמרת, והוא במעם לועז, עמ' כ"ג), שכתב לבאר ע"פ דברי המנות הלוי (פ"א סוף פסוק ג'), וכו"נ במדרש לקח טוב א' ד'), שהיה המשתה של ק"פ יום, מניסן עד תשרי, וא"כ י"ל שנמנה בג' תשרי (עיי"ש החשבון), והשלים עוד ז' ימי משתה להעם אשר בשושן, ונמצא שנמנה המשתה ביום הכפורים, שהוא היה יום השביעי.
ד. ג' אדר (אדר) שצ"ה - כ"כ בסה"ר (ג"א צ"ה), כי תחילת מלכותו בג"א שצ"ב.

מרכז המשתה

ה. העמודים (הרחבים) - ע"פ המפורש בקרא (א' ו'), "ועמודי שש..."
ו. מקום העמודים - נראים כשהם מבדילים בין מיטה למיטה ע"י היריעות הפרושות עליהם, כן כתב במנות הלוי (שם), שכלל את האחד עם בני משפחתו לקח כעין חדר לבדו, מוקף ביריעות. ואמנם בפ"י ר"י ערמאה/עיראמה ז"ל כתב שהעמודים היו סביב החצר.
ז. צורת הפרחים שע"ג העמודים - כן איתא באסתר"ר (ב' ז'), "אמר רבי מתנה אני ישנתי על פרוח של אחד מהן (מהעמודים) והיה מלא קומה ופשוט ידיים ורגליו", הרי שהיה פרחים ע"ג העמודים. אלא שיתכן ולא היה ממש צורת פרחים, רק כוונת רב מתנה לראש העטרה של העמודים.

לע"נ אבינו הכ"מ ר' יוסף בן החבר ר' אהרן דוד קולמן זצ"ל
רב ביה"כ"ג "אהל מנחם" מודיעין עילית וראש כולל 'ברכת אריה'
נלב"ע כ"ג טבת תשע"א

כל הזכויות שמורות ל'איחוד בחידוד' ולרבינים הנוחבים - מודיעין עילית - ארץ ישראל

והיתה נטועה אילנות של מאכל'.

עג. ומה שהאילנות רחבים ועושים צל על האורחים - כ"ה ג"כ במדרש הנ"ל, "והאילנות מצילות עליהם", וכענין זה בתרגום של היהודים (א' ה').

עד. עצם הימצאותם של היהודים בגינה בשבת - עי' במנות הלוי (א' ב'), שכתב שלא היו היהודים יושבים בגינה בשבת, שמא יתלשו עשבים וכדומה.

עה. היהודי היושב תחת העץ ותולש דבר מה מהגינה - הוא ע"פ דברי הר"י נחמיאש ז"ל, דבאמת לא נמנעו היהודים מלישב בגינה בשבת, ולכן צייר מר דהבא כאילו תולש היהודי מהגינה, להמחיש שדבריו הר"י נחמיאש ז"ל לא חששו שיארע כן שיתלשו עשבים.

עה. היהודים הנראים שאוכלים בסעודה - הוא ע"פ המבואר בשהש"ר (ז' ח'), "...אם כן למה באו ישראל בספק בימי המן וכו', ור' שמעון אמר על שאכלו מתבשיל הגויים". ואמנם לדברי היערות דבש הנ"ל (אות ג'), הוא שגגה, שהרי יום השביעי למשתה היה יוה"כ, ולא אכלו בו היהודים כלל.

עז. היהודי היושב תחת העץ ואוכל מתוך צרור שבידו - הוא ע"פ מ"כ בילקוט מעם לועז (א' ה'), שהיהודים לא אכלו בשולי עכו"מ, אלא הביאו עימם האוכל מביתם.

עה. המצות הנראים על השולחן שאצל היהודים תחת העץ - הוא ע"פ מ"כ החת"ם (דרשות קל"ה ע"ד), בשם דמטר, דמשתה שבעת הימים היה בפסח, אלא דבמדרש שם איתא שנשכלו ישראל ואכלו בו חמץ.

עט. הכד הנמצא ליד היהודי תחת העץ וכתוב עליו 'טהור' - הוא ע"פ הא דאיתא בפד"א (פ"ט ט), דכל מי שהיה רגיל לאכול חולין בטהרה, הביא לו מאכל טהור כרצונו, "...וכל עם שהיה מאכלו בטהרה, היה נותן לו מאכלו בטהרה, לקיים מה שנאמר, לעשות כרצונו איש ואיש".

פה. הילד הנראה על העץ - הוא ע"פ מ"כ הר"ש אוזידה ז"ל (א' ב' - ה'), דגם תנוקות של בית דבן הוזמנו לסעודה, בעצת אחשוורוש להכשילם כדי שלא יועיל להם הבל לבטל הגזירות שעתיד לגזור עליהם.

פא. ומה שנראה שאותו הילד שובר את העץ - כ"כ בילקוט מעם לועז (שם), שהילדים שהיו במשתה, היוקו את האילנות.

פב. היהודי המהרהר על בית המקדש שנחרב, ופניו כמביעות שמחה (רצ"ל) - הוא ע"פ מ"כ בדרשות חת"ם (קס"ט ע"א), שהיו מהיהודים ששמחו על כך שלא יעצרו לעלות לירושלים לביהמ"ק, אחר שביטלה מלכות בית דוד וכבר עברו שבעים שנה (וכפי חבוינו המוטעה של אחשוורוש (מגילה י"א ב')).

פג. היהודי המהרהר על הקשת בענן - הוא ע"פ מ"כ האלשיך (משתה משה, א' ו'), דלכך הרבה אחשוורוש בסעודה במיני צבעונין, כדי להזכיר ליהודים את הבטחת הקב"ה שלא יביא מבול לעולם, ע"י הקשת הנראה בענן, ובכך יותר יקל בעיניהם לחטוא ח"ו.

פד. המשרת המושט בגד לאדם הנכנס למשתה - הוא ע"פ הא דמשמע באסתר' (ב' ז'), שנתן אחשוורוש לכל הנכנסים למשתה, בגדים יקרים ללבושם.

המטבח

פה. המשרתים אשר ספורות על זרועותיהם - הם משבעת שרי פרס ומדי המשרתים לפני המלך, כדכתיב בקרא (א' א').

פו. ומה שחלקם נראים צעירים - הוא יתכן רק לדעת רב באסתר' (ד' ג'), שתחילת תפקידם במלכות אחשוורוש, אבל לדעת שמואל שם שכבר שימשו במלכות בלשצאר, הרי שבדואי היו כבר זקנים, ומבואר במדרש שם, שזכו לאריכות ימים על שלא השתמשו (בזמן בלשצאר) בכלי ברהמ"ק.

פז. המשרת שמסומן אצלו 'ו' ממתעסק ב'כרשיניים' - הוא 'כרשנא', וכמבואר באסתר' (ד' ב'), "כרשנא, שהיה ממונה על הכרשינין".

פח. המשרת שמסומן אצלו 'ז' ובידו כד ינין - הוא 'שתר', וכמבואר באסתר' (ר' שם), 'שתר, שהיה ממונה על היין".

פט. המשרת שמסומן אצלו 'צ' ובידו פירות - הוא אדמתא, וכמבואר באסתר' (שם), 'אדמתא, שהיה ממונה על אֶטְנָס שבארץ', ויש מפרשי המדרש שפירשו להכוונה מלשון 'טנא', דהיינו פירות הארץ.

צ. ומה שהיה לבוש בבגדי שופט - הוא להמפרשים (שם), שפירשו ענין 'אֶטְנָס', שהיה ממונה על המשפט (שם המשפטים), ולפ"ז אינו נכון מה שהוא נראה כאחד העבדים המשרתים).

צא. סרט שבידה הנראה על כתיפו - הוא ע"פ המפרשים במדרש שם, ד'אֶטְנָס' היינו שהיה ממונה

נו. חלק מהכוסות והכדים נראים שקופים, וחלקם אטומים - השקופים הם מזכוכית, והוא ע"פ המבואר באסתר' (ב' ה' ה"ל), דלדח שיטה באמת כלי היין היו רק כלי זכוכית, כי בשל זהב נפגם טעם היין. והכלים האטומים הם של זהב, והזהב לשיטה קמא שם, וכפשטיה דקרא יהיו של זהב. נו. הכד שנתוב עליו 'פיתקא', נראה כאילו יש בתוכו עוד כלי וכענין כלי תוך כלי - זהו כדברי ה'מגילת אליהו' (א' ז'), שכתב, דגם להשיטה הב' במדרש (שם) שהיה היין בכלי זכוכית, הכוונה שהיו מכניסים כלי זכוכית בתוך כלי הזהב, לצורך כך שלא יפגם הטעם.

נח. האנשים האוכלים במשתה - הנה בעצם ענין אכילה שבמשתה, הגם שלא נזכר להדיא בקרא רק ענין השתייה, מ"מ פשוט שהיה גם אכילה לרוב, שכן סתם משתה יש בו אכילה, ועוד שהיו שם ימים רבים ברציפות וא"א בלא אכילה, וביתור מפורש במגילה (א' א'), שהיה "אכילה מרובה משתיה".

נט. מה שנראה לפני כל אחד מהסועדים צלחת עם סוכן וכו' או מזלג ובאחד השולחות יש כוס עם מטפחת בתוכה - הוא ע"פ מ"כ ביוסף לקח (א' ו') הנ"ל, דודואי היו כלי זמר בסעודה, ולא נזכרו במגילה כשם שלא נזכרו כלי האכילה כגון 'המטפחות הסכינים והכפות".

ס. האדם היושב על הארץ (במרכז) וראשו תחת השולחן ונראה שמנסה לגנוב את חבירו - כיוון בזה מר דהבא לדברי ה'מריא דכ"א, כאן, שכתב, שהיו בסעודה אנשים יריקים ופוחזים, ולכן לא קבע אחשוורוש במיטות אבנים טובות, כיון שמיטות צנועים היו מעיני הרבים, אבל מהאבנים טובות שברצפה לא יכלו לגנוב כי היה גלוי לכל.

סא. המיטה הנראית ריקה - רצה בזה מר דהבא לרמוז למש"כ בטעמא דקרא להגר"ח ק' שליט"א (א' ח'), שמה שארו הרבה מקומות פנויים במשתה שהיו מזומנים למרדכי ואנשיו שלא באו למשתה, עיי"ש נה שהארץ בחשבון מנין האנשים והמקומות שהיין אחשוורוש.

סב. האדם הנראה קרוב למדרגות כשמביט בעין רעה - רצה בזה מר דהבא לרמוז לדברי הגר"ז סורוצקינ ז"ל בביאור 'חוט שני' (א' ד'), דמתמת שהיאה אחשוורוש את רוב עשרו, מאסו בכך האנשים והטילו עין רעה בעושרו, עד כדי שנחסר אח"כ מעשירותו.

סג. המודעה על העמוד 'מזל טוב להולדת בת המלכה' - הוא ע"פ המבואר במדרש (הובא בתורה שלמה א' ו'), אות ק"ט, שהיום השביעי למשתה היה יום השביעי ללידתה של ושת. ואמנם לא נתפרש אם ילדה בן או בת, ואפשר דסתמא שלא היה בן, כי לא מצינו שהיה מועמד למלכות רק דרוש בן אסתר.

סד. המודעה על העמוד 'ברוכים הבאים למשתה הנצחון' - הוא ע"פ המבואר בתרגום ראשון (א' ג'), דהטעם שעשה אחשוורוש משתה, י"א מפני שמרדכי בו המדינות וניצחם במלחמה, ועל כן עשה משתה.

איזור המשתה שבגינה

סה. היהודים הנראים בגינה - הוא ע"פ המבואר במדרש פנים אחרים (נוסח ב' א' ד'), "כשראו ישראל כלי בית המקדש לא רצו להסב לפניו, אמרו לו אין היהודים רוצים להסב, שהם רואים כלי בית המקדש, ועשו להם מסובה לעצמן".

סו. האנשים הדורו הפנים הנראים כבורחים מן המשתה - הוא ע"פ המבואר באסתר' (ב' ה'), "א"ר חנינא בר פפא גדולי הדור היו שם וברחו".

סז. החייל עם חרבו השלופה בידו, הנראה מאיים על יהודי לשתות - לכאורה הוא טעות, שכן מקרא מפורש (א' ח'), "אין אונס", ואמנם עי' במנות הלוי (ד' ד') שהביא דברי הילקוט (תתומ"ח), "ארשב", מכאן שאכלו בשולי כותים בעל כרחך, ד"ל דאחר שברחו גדולי הדור משם, היו מכריחים את היהודים ששנארו להתגלע בפת עכו"ם ובישוליהם ויין נסך.

סח. היהודי המריח את האילן (סמוך לעמוד) - הוא ע"פ המבואר במדרש פנים אחרים (נו"ב א' ה'), שהיו בחצר אילנות של בשמים, "הביאן לחצר גינת ביתו, והיתה נטועה אילנות של מאכל ושל בשמים...".

סט. ומה שאורו יהודי מחזיק בידיו דבר מה - הוא ע"פ מ"כ בספר אמרי משה (לרבי משה ראפורט ז"ל א' ג'), דאחשוורוש עשה תחבולות לגרום ליהודים שיטלטלו בשבת בחצר, ואתה הצצר היתה אסורה בטלטול, עיי"ש בדבריו.

ע. המשרת הקוטף ריק מהגינה להניח בתוך הסל - כן כתב בספר בית דין שמואל (לרבי שמואל הכהן מקשן ז"ל), שהיו אוכלים מהירקות שהיו גדלים בגינה.

עה. הדשאים הנראים בגינה - כ"כ בפי' הר"ד (א' ה'), דהמלך היה מגדל בגינתו דשאים, ושם הושיבם.

עב. האילנות שבחצר הם אילנות מאכל עם פירות - הוא ע"פ המבואר במדרש פנ"א ה"ל, "...

על "מידת הארץ בחבלים".

צב. המשרת שמסומן אצלו '5' המתעסק עם הבשר - הוא 'מרס', שהיה ממונה על הבשר, וכדיאתא שם, "מרס, שהיה ממרס את העופות".

צג. המשרת שמסומן אצלו '6' וממרס בקערה - הוא 'מרסנא', וכדיאתא שם, "מרסנא, זה היה ממרס את הסלחות".
צד. ומה שנראה שבידו השניה הוא מטיל מורסן לפני העוף - הוא ע"פ מ"שכ'ב'ג'שמ' הטל' (מובא בלקוטים על המדרש של ד'מרסנא' היה ממונה להטיל מורסן לפני העופות.

צה. המשרת שמסומן אצלו '7' ובידו מגש המלא כל טוב - הוא 'ממוכן', וכמבואר במדרש שם, "ממוכן, זה היה האיספקסטיון שבכולם, שתייתה אשתו ומתקנת להן כל מה שהיו צריכין", ופי' בעין יוסף, שהיה מספק להאורחים במשתה כל צורכם. ויש שפירשו, שהיה ממונה על הנעשה ב'מטבח', ולכן נראים פניו כלפי המטבח.

צו. מראהו של ממוכן - מה שנראה צעיר, אינו נכון בין למ"ד דממוכן זה המן, עי' החשבון בזה בטעמא דקרא (ו' טו), ואף למ"ד דממוכן הוא הדיא (עי' מדרש פנ"א (י"ב א', ועוד), ודיא כבר היה מבוגר טפי (ועוד, שאין תואר מראהו בצירוף כתואר יהודי).

צז. היהודי המבוגר שב'מטבח' - הכוונה בזה למרדכי, והוא ע"פ המבואר במגילה (י"ב א'), "לעשות כרצון איש ואיש, אמר רבא, לעשות כרצון מרדכי והמן", ופרש"י, "כרצון מרדכי והמן, הם היו שרי המשקים במשתה", ומרדכי היה אז זקן בא בימים, עי' בטעמא דקרא הנ"ל, ובאב"ע (נוסח ה', ב' ו').

צח. ומה שעה זרועו כתוב 'מל'ש' - הוא ר"ת 'משגיח כשרות', והכוונה בזה למש"כ מהרש"א בח"א (שם, ד"ה כרצון), דכוונת רש"י דמרדכי היה שר המשקים בסעודה, כדי למעט הקטרוג על ישראל, שלא יהיו נכשלים באיסורי טריפות ונבילות (וכיוון לזה גם בטעמא דקרא (א' ח), ע"יש להצט"ר בדבריו.

צט. מה שנראה מרדכי שמשליך קיסם לתוך התנור - כ"כ בטעמא דקרא (שם), כדי להציל היהודים גם מבישולי עכ"ם.

ק. היהודי שוחט תרנגול - הוא ע"ה הנ"ל, דודאי היו דואגים גם לשיטחה כשרה.

קא. האוזן על הרצפה - הוא ע"פ מ"ש בילקוט מעם לועז (ד', ע), דבמשתה אכלו תרנגולים מפוסטמים וכי"ב.

קב. הקדירה שע"ג התנור נראית שחורה מפוחמת - זהו דלא כדמשמע באסתר'ר (ב' ג'), לדברי רבי אבון, שיום אחרון של המשתה היה כיום הראשון, שלא היו הקדירות מפוחמות כלל.
קג. הנגד' יין על הארץ שרשום עליו "יין כותא" - הוא ע"פ המבואר באסתר'ר (ב' א'), דלכותים הביא אחשוורוש יין לפי הנהוג אצלם, ואמנם שנה בזה מר דהבא, והיפך דברי המדרש, דשם איתא דהכותים רגילים ביין מתוך כדים, וזה הביא להם אחשוורוש, ולא יין מתוך 'נאד' כמצוייר.

קד. כך היין שרשום עליו יין א"י 90' - הוא ע"פ המדרש שם, דהביא לכל אחד יין מדינתו, וא"כ סתמא הביא ליהודים יין מא"י (והמספר 90 הוא כמש"ל לעיל, שהיו יודעים מנין שנותיו של היין כדי ליתן לכל אחד יין ישן יותר מגילו).

קה. ומה שנראה אותו כך די יין מא"י חתום בב' חותמות - הוא ע"פ מ"שכ' בילקוט מעם לועז (א' ז'), שאחשוורוש הגיש ליהודים יין שקיבל מיהודי א"י בתורת מס, והיה היין סגור חותם מתוך חותם.

קי. החבית שנראית עשויה מעץ המונחת בצד - הוא דלא כמש"כ בילקוט מעם לועז (שם), דגם החביות עשויה לקחו היין לכדים, היו בעצמם עשויים זהב.

קז. העמוד הנאה ועליו אבן מאירה - היא כדעת שומאל במגילה (שם), "ושמואל אמר, אבן טובה יש בכרכי הים ודרה שמה, הושיבה באמצע סעודה ומאירה להם כצהרים".

אזור כסא המלכות ואחשוורוש

קח. הכסא עם שש מעלות - הוא כפי המבואר בכ"כ דוכתי, שהביא אחשוורוש הרבה אומנין כדי שיעשו כדמות תבנית כסא שלמה עי' בתרגומים בירש המגילה ובמדרשים), ואמנם לא התאמץ בזה מר דהבא לציייר כמות הכסא, כי לא יצלח לעולם לציייר בדמותו כצלמו, וגם רמז בזה כי אף אחשוורוש לא הביאחש לעשות כפי שעשה שלמה בחכמתו, אבל דבר זה השכיל לציייר שהיו שש מעלות לכסא, כמפורש בקרא (מ"א י' י"ט).

קט. הכלב היושב בשמאל הכסא - הוא ע"פ המבואר ברה" (ד' א'), דמה שאה"כ (נחמיה ב' ו'), והשגל וישובת ל'ימינו', ד'שגל' היינו 'כלבתא', דאפשר שכן היה מנהגם של מלכי פרס ומדי' להושיב 'אצלם כלבתא', ואמנם היא יושבת לשמאלו, ובקרא כתיב 'לימינו'.

קי. 'כדור הארץ' הנראה ע"ג מעלות הכסא - הוא לרמז שהיה אחשוורוש מולך בכיפה כדיאתא במגילה (י"א א'). ואמנם עי' מה שנתבאר בזה בגליון לפ' ויקרא תש"א בתשובה למעניינא דמגילתא, ואכמ"ל.

קיא. אחשוורוש לבוש בגדי כה"ג - הוא כמבואר באסתר'ר (ב' א'), "ר' לוי אמר, בגדי כהונה גדולה הראה להם". ואמנם לא נתפרש להדיא שהיה לבוש בהם, רק שהראה להם אותם, ועי'.

קיב. המיטה כמראה הכושי - כ"כ בעל עיקות יצחק (ח"א ספק י"א), שהיה אחשוורוש כושי מזרע חם בן נח, ויאתא בסנהדרין (ק"ח ב') ד"חם לקה בעורו", והיינו עונש לזרעו ג"כ (דומיא דכלב ועורב שם) שכל זרעו שחורים.

קיג. הגשרביט - שגה בזה מר דהבא, דנראה ארוך יותר מב' אמות, ובמגילה (ט"ו ב') מבואר דהיה רק ב' אמות (קודם שנתארך לאסתר).

קיד. מה שנראה אחשוורוש חושב על ביהמ"ק החרב ושכבר בטלו עולי רגלים - הוא ע"פ המבואר במגילה (מ"א ב'), דלד עיקר מה שלא חשש אחשוורוש לעשות המשתה עם כלי המקדש, הוא לפי חשבונו המוטעה שכלו שבעים שנה לגלות.

קטו. המשרת העומד ליד אחשוורוש ובידו כוס ורשום על זרועו '7' - הוא 'כרכס', וע"פ המבואר בילקוט מעם לועז (א' י'), דבכל יום היה משרת את אחשוורוש אחד מן הסרססים, לפי סדר הימים, וא"כ ב'יום השביעי', היה זה כרכס שהיה השביעי מבין השרים.

קטז. אחשוורוש מראה באצבעו כלפי מלכים עם כתרם - הוא ע"פ המבואר בתרגום (ג' ג'), דהיו שם קכ"ז מלכים (שתחת שלטון אחשוורוש), קשורי כתרם, ואחשוורוש הציגם לפני כולם.

קיז. היהודים הנראים יחד עם אותם מלכים - הוא ע"פ המבואר באסתר'ר (ב' ה'), "אמר רב חנינא בר עטל, היהודים היו שם באותה סעודה, אמר לון אותו רשעי, יכול אלוקיכון עתיד דעביד לכון יותר ואל"כ ב'יום השביעי', היה זה כרכס שהיה הלמחה לה', אם סעודה זו הוא עושה לנו, אנו אומרין לו כבר אכלנוה על שלחנו של אחשוורוש".

קיח. כלי ביהמ"ק הנראים בצירו - הוא ע"פ המבואר בכמה דוכתי (עי' בתרגומים, ובפרד"א פמ"ח אסתר'ר ב' י"א ועוד), שהביא אחשוורוש את כלי ביהמ"ק לסעודה.

קיט. ואמנם מה שנראה הארון והכפרת מבין הכלים - הוא יתכן רק למ"ד ביומא (ג' ב'), דארון גלה לבבל, אבל אינו יתכן למ"ד (שם), דבמקומו נגנז ולא גלה כלל לבבל.

קכ. התמונה על הקיר שכתוב מעליה 'סב המלכה' - הוא נבוכדנאצר, וע"פ המבואר בכמה דוכתי (עי' מגילה י' ב' ועוד), דהוא היה סב המלכה.

קכא. ומה שנראה רוכב על ארי - הוא ע"פ המבואר בשבת (ק"ג א'), שרכב על ארי זכר.

קכב. ארוגו האצורת הנראים על הארץ - הם האצורות שירש אחשוורוש מכורש, והוא ע"פ המבואר באסתר'ר (ב' א', ובתרגום א' ד'), דנבוכדנאצר הטביע אוצרותיו בנהר פרת שלא רצה שירשם אויל מרודך בנו), וכשתנן כורש רשות לבנות ביהמ"ק, גילה לו הקב"ה מקום האצורות.

קכג. והמספר הירשום ע"ג התיבה 1080 - לגירסת הגר"א בדברי המדרש, היו אלו תת"פ אוצרות (1080), ואותם הראה במשתה.

קכד. והארגו שכתוב עליו 1077 - הוא ע"פ המבואר באסתר'ר (שם), דאיכא מ"ד שכל יום היה מראה ששה אוצרותיו, דבמשתה של מאה ושמונים יום מתחלק 1080 לפי חשבון ששה אוצרות לכל יום, וא"כ ביום השביעי למשתה הראה להם האוצר - ה 1075 במספר, עד 1080 ועד בכלל, והאוצר 1077 הוא בכללם.

קכה. הכד שכתוב עליו 'שמן המור', וכן הכדים שע"ג הארון - זהו ע"פ המבואר בתרגו"ש (ו' א'), שהיו באוצרותיו שמנים טובים ובשמים, וכ"כ הגר"א בבאורו (ע"ד הפשט, ב' ג'), שתמרוקי הנשים היו באוצרותיו של המלך, וא"כ כשהראה אוצרותיו, הראה ג"כ לשמן המור וכל השמנים.

קכז. ספר התורה המונח בארון - הוא ע"פ המבואר באגדת אסתר (הובא בתורה שלמה פ"א ס"ב), שהראה להם אחשוורוש ס"ת שהיה אצלו.

קכז. ספרי דברי הימים למלכי מדי ופרס - גם ספרים אלו סתמא הם באוצרותיו.

קכח. 'כתבי אסלטון' - אלו ספרי חכמה שהראה להם אחשוורוש, כמבואר באגדת אסתר הנ"ל.

קכט. המתלים וה'קולבים' של 'בגדי כהן גדול' - ישנם שני 'קולבים' יריקים, ורמז בזה מר דהבא, דאחד היה בו בגדי כהן גדול שלבש אחשוורוש וכ"ל, והשני הוא של בגדי כהן גדול שלבשה גם ושת"י, וכדיאתא באסתר'ר (ג' ט').

קל. המתלים של ה'בגדי מלכות' - הנה מאחר ולבש אחשוורוש בגדי כה"ג, הרי שבגדי המלכות נשארו על מקומם, ומקומם אכן היה בבית גניזו, וכמבואר במדרש פנים אחרים (ו' א'), דכאשר בא המן להלביש למרדכי, הלך לבית גניז המלך ליקח בגדיו משם.

קלא. הפסל העומד בפתח בית המשתה - הוא ע"פ המבואר במגילה (ט"ו ב'), דבפתח ארמונו של אחשוורוש עמדו צלמים".

חוץ לבית המשתה - העיר שושן

קלב. מה שנראית שושן מחולקת לשנים דבית המלכה מחד גיסא דנהרא, והיא נקראת 'שושן הבירה', והעיר 'שושן' מעבר לנהר - הוא ע"פ מ"שכ' באב"ע (נר"ב ד' ז'), שהעיר היתה מחולקת לב' משני צידי הנהר. וכ"כ כמה מפרשים ד'שושן' אינה שם של עיר אחת, אלא מחולקת היתה, דאחת נקראת 'שושן הבירה' והשנית 'עיר שושן'.

קלג. שתי הספינות המנסים לחתור כל אחת לצד אחר - הוא בתורת משל ע"פ המבואר באסתר'ר (ב' י"ח), "לעשות כרצון איש ואיש, אמר לו הקב"ה (לאחשוורוש), אני איני יוצא מידי בריותי ואתה מבקש לעשות כרצון איש ואיש, בנהוג שבעולם שני בני אדם מבקשים לישא אשה אחת יכולה היא להנשא לעניהם אלא או לזה או לזה, וכן שתי ספינות שהיו עולות בלימן, אחת מבקשת רוח צפונית ואחת מבקשת רוח דרומית יכולה היא הרוח אחת להנהיג את שתיהן כאחת אלא או לזו או לזו, למחר שני בני אדם לפניך יושבין ואיש צר ואיחב יכול אחת לצאת ידי שניהם אלא שאתה מרומם לזה וצולב לזה".

קלד. האדם העומד על החוף ליד הספינות ותיבת המסכ, ורשום על דש בגדיו '4' - הוא תרשיש, וכמבואר באסתר'ר (ב' ד'), "תרשיש, שהיה ממונה על הבית", ובמנות הלוי כתב לפרש שהכוונה שהיה ממונה על המסכ. ועי' גם בפי הרד"ל במדרש שם, שכתב שהיה ממונה על הספינות, ואמנם אין לו נכון שעמד שם לגביית המסכ בשעת המשתה, וכדלהלן.

קלה. המודעה (ביטול מיסים' - הוא ע"פ המבואר במגילה (י"ב א'), דבאותה שעה אחשוורוש 'קרא דורו לכל בעלי סחורה'.

קלו. המודעה הב' שכתוב בה 'איסור חמור...' - היא כלי ביטוי לזעקת מרדכי שלא ילכו לבית המשתה, ואמנם מה שהיא נראית תלויה ב'עיר שושן', ולא ב'שושן הבירה', עי' בילקוט הגרשוני (ד' י"ז), שכתב דיהודי' 'עיר שושן' לא הוזמנו למשתה, רק בני 'שושן הבירה'.

קלז. בית המדרש - הוא ע"פ המבואר בלקח טוב (ב' ה'), דמיום שגלה מרדכי לשושן, הקים שם בית מדרש.

קלח. היהודים בבית הכנסת - לפמש"כ ביערות דבש הנ"ל, א"כ לכאורה נמצאים היהודים ביעוצומם של תפילות יוה"כ, עי' כי"ב בילקוט מעם לועז (א' י"א).

קלט. החיילים הרודפים אחר היהודים - הוא ע"פ מ"שכ' הר"ש אוזייה (א' ב' - ה'), דאחשוורוש שלך את עבדיו לשווקים והרחובות לחפש אחר היהודים להכריחם לבא למשתה, וכן רואים יהודים המתחבאים.

קמ. הסוכות הנראים בעיר - הוא ע"פ דברי היערות דבש הנ"ל, שהיה יום אחרון למשתה ביוה"כפ, וא"כ סתמא שכבר הכינו כמה וכמה יהודים סוכות משום זריזון מקדימין.

קמא. חנות הנותר - הוא ע"פ המבואר בתרגו"ש (ג' ח'), דרוב עסקיהם של יהודי שושן היה במכירת נרות שעוקה וכדומה.

קמב. המזוזה בחנות - אינו נכון, שהיא בשמאל הנכנס ולא בימין, וגם היא נוטה לחוף ולא לפנים.

קמג. המיטה העומדת בחוף - גם ברחובות העמיד אחשוורוש מיטות זהב וכסף, עי' בילקוט מעם לועז (ו' א').

קמד. המודעה על העמוד בבית המשתה: "הציור נעשה לע"נ...". תודת המערכת נתונה לידידינו הבה"ח שמעון שפירא שליט"א, על השקעתו המרובה וכו', לע"נ זקינו ז"ל, ויה"ח שיזכה כל ימינו לעסוק בתורה ולשגות באהבתה ולהגדיל תורה ולהאדירה.

זכינו ונתקבלו הדברים בחדוותא דאורייתא בני מדרשא, והגיעו לידינו אלפי תשובות, אשר על כן, מלרות השתדלותותינו ומאמצינו הרבים, נבקש בזאת את סליחת המשיבים שיחיו, מאחר ולא עלה למרות לצרף את כל ההוספות המהימכות והמיוחדות של כל אחד ואחד, ובנוסף ישנם גם בידינו עוד כהנה כהנה הוספות רבות על כל הנ"ל, אשר מפאת קוצר הזמן לא עלתה בידינו להשלימם לעת עתה, ואי"ה עוד חזון ומועד.

לוריא א.י. – קרית ספר – והגדת - הגדת רבי יענקלה.

דיין א. – מודיעין עילית – והגדת - הגדת רבי יענקלה.

אנגלרד י.צ. – בני ברק – והגדת - הגדת רבי יענקלה.

ינקלביץ י.מ. – לייקווד – והגדת - הגדת רבי יענקלה.

חבה מ. – בני ברק – שיח הפסח - להגר"ח קנייבסקי שליט"א.

לרנר ל.י. – מונטריאל – שיח הפסח - להגר"ח קנייבסקי שליט"א.

זיילינגער פ. – אשדוד – שיח הפסח - להגר"ח קנייבסקי שליט"א.

ברוורמן נ. – ירושלים – שיח הפסח - להגר"ח קנייבסקי שליט"א.

הודעה נשלחה/תשלח לזוכים.